

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
 Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
 Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.
 Egyes szám ára 5 kr. o. é.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglérnél (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
 Nyitlert sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., évnegyedre 3 frt o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Előfizetési felhívás

„KOL. KÖZLÖNY“

1873-iki évfolyamára.

N. t. olvasóink kívánatainak eleget teendő, lapunkat már 1872 szeptember 1. óta egész nagy iven adjuk ki mindennap. Szereztünk jeles munkatársakat az ország fővárosában, itt Kolozsvárt és a vidéken s így napról napra érdekesebbé igyekszünk tenni lapunk valamenynyi rovatait: főczikkeinket avatott tollú íróktól kapjuk, s a napi kérdéseket azonnal tárgyaljuk; gondoskodunk szép tárczákról, eredeti táviratokról; ezután is legbővebb újdonsági rovatot adunk és semmi érdekes bel- és külügy nem kerül el figyelmünket. Tapasztaljuk az olvasó közönség pártolásának fokozatos gyarapodását, s így csak arra kérjük t. előfizetőinket, méltóztassanak megrendeléseiket lehető gyorsan megtenni.

Előfizetési díj: egész évre . 12 ft o. é.
 félévre . 6 „ „ „
 három óra . 3 „ „ „

A „KOLOZSV. KÖZLÖNY“ szerkesztősége.

A kolozsvári képviselő közjószeretete.

E város képviselőtestülete ezelőtt néhány héttel a pénztárnoki hivatal alapos előterjesztésére meghatározta, hogy borregaléját többé nem házilag kezelteti s hasznosítja, mivelhogy abból semmi haszna nincs, hanem kiadja haszonbérbe; kiküld egy bizottságot, mely módozatát kidolgozza, az — valamenynyi tag egyetelmével — a kiadást helyesli, czélszerű módozatot készít, mely a nagy borkereskedést védi, a helybeli bortermelést és magán fogyasztást kellőleg megóvjá, csak azon néhány borkereskedőre nézve, a kik a borárlásból nagy hasznot húznak, a nélkül, hogy a haszonból bár a királyi boradót illő arányban fedezni képesek lennének, oly eljárást ajánl, mely a királyi adót biztosítja, s a város majorsági pénztárát 5—6000 forint kiadástól megmenti.

S mit tesz a december 4-ki képviselői gyűlés? Előáll Filep István, s a nélkül, hogy a kérdést alaposan felfejtse, hogy a bizottsági előterjesztés indokait megezőfolja, indítványozza, hogy ez a kényes és békétlenséget támasztó tárgy mellőztessék, maradjunk meg az eddigi házi kezelés mellett. Fel akar szólni a bizottság előadója Szabó Ádám, a ki pénztári ellenőr s igen jól tudja a pénztár állását, és nem hallgatják meg. A bizottság tagjai közül többen nem jelentek meg munkálataik tárgyalására, Fináli ur szavazás előtt eltávozott. A benmaradottak közt védtek a munkálatot Simon Elek, Olasz Károly s még egy pár. Előadták, hogy a bizottsági munkálát viszonyainkra a leggyöngédebb tekintettel van, a nagy borkereskedőknek csak könyveit kívánja elé, a magánosok pénzében nem kutat, csak a becsületszó szentsége alatt ki tudni kívánja a fogyasztás mennyiségét, hogy annak adója mértékét megtudhassa, a helybeli bor-

termelést nem terheli, attól adót nem kíván, csak mikor a bor eladás tárgyává lesz, kéri meg a vett haszonból részét, nem magának, hanem a királyi fiscusnak. Előadták, hogy évek óta három borbírónak 900 frt rendes fizetését a bizonyos számú borfogyasztás után osztálékul viszont annyit fizet a majorsági pénztár a nélkül, hogy ez urak munkásságának megfelelő haszna látszanék, a magán fogyasztás nincs pontosan beállva, a borárusok veszik a hasznot árújokból, a nélkül, hogy aránylagosan fizetnének e javalomért, az eredmény az, hogy időről időre kevesebb a város borfogyasztási bevétele, növekedik a kir. borfogyasztási adó s Kolozsvár összes adózó polgárai fizetik azt, 50—60 borárló polgártársaik helyett; igen, adóznak ő felségének a katonaságra s egyébre, a városnak a községi terhekre, s ennek a néhány korcsmatulajdonosnak és finomabb bort árulóknak, hogy ők terüh nélkül jussanak nyereségükhez.

Mindezek az érvek semmit nem használtak. Felállott Hintz ur, a kinek 7—8 korcsmája van és órált, hogy neki nem kell az arenda; felállott Hirschfeld ur, a ki szintén borárus és előadta, hogy neki sem kell arenda; előállott Karvázy bácsi az öreg, a kinek fia terjedt kereskedést üz gazdag boljában, és ő is előadta, hogy neki sem kell arenda, pártolta ezt Adler Antal, s kijelentette, hogy bizony neki sem kell; és elő állott még vagy négy képviselő tag, együtt tehát nyolczan, kiknek mind korcsmájuk vagy borárus boljok van, s csatlakozván Filep István urhoz, egyéni szavazáskor lett arenda nem pártoló szózat 26, pártoló 14. De hát ki is lenne olyan örült, vagy liberalis vagy közgyűszerető, ha egyszer korcsmáros, hogy a korcsmárjás megszorítására vagy megadóztatására szavazzon! Ilyen önzéstelenséget kívánni ez önzéstől megfertőztetett világban! Én csak azon esodálkozom, hogy már ők maguk, a korcsmatulajdonosok meg nem gondolták, hogy személyes ügyeikről levén szó, a tanácskozásban részt nem vehettek, hát akkor legalább a többi képviselő urak miért nem emlékeztették a házszabályok azon §-ára, mely ezt tiltja. Mikor Kolozsvár Történeti irodája könyve kiállítása ügyében felszólalni mert, Hintz ur volt az első, Filep István ur a második, kik indítványozták kiutasítását, s most nyolcz korcsmát tartó vagy borárus érdekeltnek tetszésére bízták a tanácskozásban részvételt, sőt a határozást!

Ilyen a kolozsvári képviselő közjószeretete!

Mikor a 40-es bizottsági munkálatot tárgyaltuk s mi gyökeres változtatást hoztunk javaslatba, azt hozták fel a többség-pártiak: Szégyen lenne s megalázás azon bizottságra, melyet kiküldött a képviselő, nem venni tárgyalási alapul az ő munkálatait. Most meg azt határozta, hogy a bizottsági munkálát egyszerűen mellőztessék, maradjunk továbbra is az öreg Földesi bácsival és Kraft urral, hogy legyen módjuk még egy-két évig esendesen újságot olvasgatni s pipázgatni ott a majorsági pénztári hivatalban. Eligazítják ők borregalénk ügyét, bevesznek 5500 forint beavallott adót egész Kolozsvár fogyasztóitól, a város cassája fizet a kincstárnak 12,000 forintot. Ez a 6500 forint és a borbírák 1800 forintja még nem öli meg a várost.

Ilyen a kolozsvári képviselő közgyűszeretete!

Ezt a határozatot hozták most legujabban a város boldogságára. Eljen!

Pest. dec. 4.

—r. Azok, kik Lónyay távozásával egy külön fráció határozottabb csoportosulását helyezték kilátásba a Deákpárt kebelében, ön-elégülten tekinthetnek az eredményre, mely Lónyay visszalépése után bekövetkezett.

A jövődölés beteljesedett, s körülbelől negyvenöt képviselő szövetkezett a miniszterterelnök lelépése alkalmából közös céljaiknak elérésére.

Nem akarunk párhuzamot vonni a két eshetőség között, melyek egyike beállott volna akkor, ha Lónyay tovább is kormányon maradvá, ezen már akkor szorosan személye körül csoportosult töredék, a miniszterelnök tekintélyének árnyékában igyekezett volna valóítani céljait; s melyek másika előállt jelenleg, midőn negyven s néhány ember önmagára hagyatva, a letűnt nap után hátramaradt ködfátyolképes visiókból csinál magának politikai agyremeket.

Nem akarunk párhuzamot vonni a két eshetőség közt azért, mert a két helyzet veszélyessége és veszélytelensége az első pillanatra feltűnik; s elvontan tekintve a dolgot, bizony állíthatjuk, hogy a jelenlegi viszonyok közt egy egész ország közvéleményén alakult s semmi által nem paralysált nagy pártban levő erkölcsi erő meg fogja csirájukban fojtani azon divergáló tendenciákat, s pedig annál könnyebben, mert azok létoka nem elveken, nem egy kiküzdendő hazafias czél elérésének ohájában rejlik.

S épen ezért csak örvendünk lehet, ha, mint a legbeavatottabbak beszélnek, a fractio a lehető legközelebbi időpontban akarja megpróbálni szerenésjét: a fővárosok rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása alkalmával.

A főpolgármesterre vonatkozólag tudvalevőleg több combinatio merült fel, míg végre hosszas tanácskozás után egy Deák által proponált közvetítő javaslat fogadtatott el a párt nagy többsége által, mint ezt annak idejében, midőn a tárgyalások a Deákkörben ez iránt folytak, jelentettük.

E közvetítő javaslat az, mely ellen felvetezve és felkopjázva fogjuk megindulni látni a vitéz sereget, mint politikailag szervezett frációt, először, s valószínűleg utoljára is.

A szenvedett erkölcsi vereség bizonyára ki fogja józanítani első fellépésénél e frációt visióiból; — utoljára is az emberek főleg a politikai téren sokkal háládatlanabbak, sem-hogy nagyon hamar el ne felednek azon indokokat, melyek ily fráció megalakulását létrehozta. Uj — természetesen politikai — érdek lép rendesen a régi helyébe és az érdekek oly rohamos változása közben, mint ez napjainkban tapasztalható, nagyon hamar találkozik enyhítő tapasztalás a még oly sajtó seb helyre is.

Ezen hírekre vezetendő vissza mindaz, mit egyes lapok már plane a Deákpárt egy részének kiválásáról beszélnek, mit azután baloldali organumok nagy mohón regisztrálnak azon kóros állapotokra utalván, melyek a Deákpárt kebelében meghonosodtak.

Sohse örüljenek rajta.

Elvégi a Deákpárt maga az ország dolgát nélkülök is s a mily kevés szüksége van

támogatásukra itt, ép oly kevéssé hatnak reánk jeremiadjaik amott.

A Deákpárt, mely erős és biztos kézzel oldotta meg a válságot úgy, a mint annak megoldását a baloldal lehetetlennek tartván, már előre megitta a le nem lőtt medve bőrének árát, a Deákpárt tehetetlenségét hangoztatva — ez a Deákpárt erőben, öntudatban és hatalomban megifjodva lépven ki a legutóbbi idők válságaiból, el fogja intézni saját házi ügyeit és pedig, — erről az egyről biztosíthatjuk a baloldalt, — nem az ő szája szerint.

T a n ü g y.

Kolozsvár, dec. 3. E nap délutánján mint általában majd minden megye önégyedese közgyűlése alkalmával történni szokott, megyei népis-kolai tanácsulés tartatott az első tanfelügyelő elnöklété alatt. A csinos megnyitó beszéd hangszílyozta általánosságban a megye népis-kolai tanügy emelkedését, jelezve részletesen is, hogy iskoláink közül több átalakított, részint helyükbe új építetett, az iskolába járó tankötelesek s az osztályok száma növekedőben van, s hogy az idei póttanfolyamban az eddigit felmúlul számban vettek részt a tanítók, valamint a felöltöttek is az ingyenteljesítésben. Mindezek — úgymond — tanbizonyosság, hogy nagyobb-nagyobb buzgalom fejlődik ki népoktatásunk körül s ez érdekelt, ezen egyetemessé alakulni kezdő érdekelt „hódolat azon befolyás iránt, melyet állami és társadalmi életünkre a népnevelés gyakorol, egyszersmind annak cultusa iránti biztosíték.” A tanácskozás tárgyai közül melyek is, — hogy röviden mindenkit megemlítjük — a következők: egy leirat, hogy törvény-széki bírák a megyei isk. tanács és isk. székek tagjai nem lehetnek, a valkói községi iskolai számadás revisioja, a valkói iskolaépítő kömives-mester kérelme, a kolozsvári isk. szék feljelentése a polgári iskolai tanárok választásáról, Gráf Jakabné leánynevelő-intézet engedélyezése iránti kérelem-feltesztetése, interpellatio tanítók fizetés-javítása tárgyában, s a marhapasztoroltatás korlátozása ügyében, mely csökkenten az iskolai kimaradások tetemes számát s indítványtélék az iskolások könyvvél való ellátatása ügyében, mely célra a szegény gyermekekre vonatkozólag a helységekbeli pénz-büntetések e végre használása s a községi vadászati jog hasznosbérbe adása ajánlatnak forrásokul. De mindezek közt fénypontja volt a mai tanácskozásnak „a Kolozs-doboka megyei tanterületi néptanítók segélyegylete” nek indítványozása az elnököl tanfelügyelő által. Egy szívvel-lélekkel hő pártolásra talált. Czélja ez egyletnek: alkalmazásban levő tanítóknak felekezeti s nemzeti tekintet nélkül betegség vagy véletlen sorscsapások által okozott pillanatnyisűkségekben vagy megválasztások utáni első szükségleteikre olcsó kamatra s részletes visszafizetésre pénzt kölcsönözni, továbbá nyugdíjban nem részesülő munkaképtelen tanítók s ezek özvegyeik, s árváik segélyezése. Az egylet pénzforszául szolgálnának a rendes tagok heti vagy havi betételei, s ezek rendes és késedelmi kamatai, pártolók övdíjai, az államtól vagy hatóságoktól nyerendő segély s jótékony adakozások. Hasonló vagy szakaszott mása ez indítvány a fővárosban Zichy Antal által indítványozotthoz, melyek mindenkire a kegyelmes jó Isten bő áldását kívánjuk, hogy részesülhessenek elvégre azok is némi jótékony gondoskodásban munkásaink közül, kiknek veritékes pályájuk leg-alább eddig csak a legmostohább méltánylással találkozott. Egy 6 tagu bizottság van kinevezve az alaptervezet s szabályzat megállapítására a helybeli apát és praet mint elnök s Berde Áron egyetemi rector, Nagy Lajos unit. tanár, Indali Péter képez-dei tanár, Popu Gábor görög kath. s Rösiesku gör. keleti egyh. esperesek személyeiben. A ki a népta-

nítók sorsán segít, a népnevelés emelke dését moz-
dítja elő. Igaza van az újabb idő legnagyobb pae-
dagusának Diesterwegnek, hogy: „a népnevelés
a hol felemelkedett, osakis a néptanító-testület ál-
tal emelkedett s a hol süllyedt, ott is a néptanítók
miatt süllyedt.”

I. r.

Legujabb táviratok.

Berlin, decz. 4. Nehány porosz lapnak Thiers
elleni éles megjegyzéseivel szemben azt mondja a
„Nordg. Ztg.“, hogy ama megjegyzések nem hang-
zanak össze a német kormány felfogásával és ér-
zületével, minthogy a berlini kormány szívből ör-
vend a fenálló francia kormány győzelmének.

Berlin, decz. 4. A „Prov. Corr.” kiemeli az
Elsass-Lotharingiában eszközölt első ujonczozás
kedvező eredményét.

Brünn, decz. 4. A tartománygyűlés a meg-
nem jelent cseh képviselőket mandátum-vesztettek-
nek nyilatkoztató.

London, decz. 4. A „Times” szerint Fran-
ciaország e hó 11-én 8 millió font sterlinget fog
fizetni Németországnak.

A felsőbb oktatás az 1873-ki költségvetésben.

A vallás- és közoktatásügyi miniszterium
költségei évről éve örvendatosan szaporodnak.
Örvendatosan mondjuk a szaporodást, mert ha-
zánkban nincsen egyetlen-egy politikai párt sem,
mely közművelődésünk emelésére a költségek
megszavazása alkalmával fukarkodnék, miután ne-
künk magyaroknak századok mulasztásainak gyors
helyrehozásán kell munkálkodnunk.

Ha a vallás- és közoktatási miniszterium
1872-ik évi költségvetésére csak egy futó pillan-
tást vetünk, azonnal szemünkbe tűnik a folyó
1872-ik évre megszavazott és az 1873-ik évre
előirányzott összeg közötti különbség. 1872-re
megszavaztatott 3.762.524 ft. 1873-ra előírá-
nyoztatott 4.910.321 ft., a különbség többet tesz
egy milliónál. Közlebb tekintve a költségvetés
egyes tételeit, látjuk, hogy a központi igazgatás
költségei csekély apadást, a nyugdíjak pedig cse-
kely gyarapodást tüntetnek föl, s így az egész
költség-többlet oktatási és közművelődési czélokra
irányoztatott elő.

Ez alkalommal csak azon költség-többlettel
szándékunk foglalkozni, mely a felsőbb tanin-
tézetek körében czélba vett új intézményekből
ered.

A főtanodai költségek szaporításának orosz-
lányrésze a kolozsvári egyetemre esik, mely min-
den alap nélkül egyedül az állam terhére esik. A
költségvetés szerint a kolozsvári egyetemen fönál-
lásának első évében semmiféle változás sem véte-
tik czélba; ott egyelőre tanerők szaporításáról
nincsen szó; különben, ha a miniszter azon szán-
dékát, hogy Kolozsvárt a bölcsészet-phisica-ma-
thematicai facultással kapcsolatban közép-tanodai
tanárképezdét fölláttani akar, még az 1873-ki év
folytán megakarja valósítani, a megvalósítás pillá-
natában mintegy 2500 frtnyi póthitelre leend szük-
sége, melyet a törvényhozó testület, tekintve a kö-
zéptanodai tanárképzés ügyének fontos és szüksé-

ges voltát, utólagosan is megfog szavazni azon
készséggel, melyet eddig a tanárképzésre szüksé-
ges költségek megszavazásánál tanusított.

A pesti egyetem évről-évre újabb tanerők al-
kalmazása által mindinkább közeledik a teljesség
azon fokához, mely nélkül egy tudomány-egyetem
tanári kara a munkafelosztás mai korában célját
meg nem valósíthatja. Ha az egyes facultások költ-
ségvetéseibe pillantunk, úgy láthatjuk, hogy a mi-
niszter egyikről sem feledkezett meg: mindegyik-
nél új tanári állomásokhoz hozott javaslatba. A jogi
facultásban az éveken át cumulált tantárgyak las-
sanként elosztattak és a tanerőkben érzett hiány ki-
pótolgatott: a jövő évre ismét egy új rendes tan-
szék fölláttatása hozott javaslatba, azonfölül a pár-
huzamos előadások tarthatása érdekében egy
rendkívüli tanári állomás szervezése indítványoz-
tatott.

Az orvosi facultás, ha a költségvetés a mi-
niszter előirányzata szerint szavaztatik meg, a jö-
vő évben óriási lépéssel halad a teljesség felé.
Ugyanis abelgyógyászat és sebészet számára pár-
huzamos tanszék. fölláttatása tervezetett: ezek költ-
ségének megszavazása kétségtelen, mert az 18⁶⁹/₇₁-
iki országgyűlés egyik határozata következtében
történt az előirányzat; továbbá, az általános kórtan
és gyógyszer-tan eddig egy tanszékhez levén kötvé,
a jövő évi költségvetésben már két rendes tanszék
hozott javaslatba, végre a gyermekgyógyászat
számára rendes tanszék fölláttatása czéloztatik.

A bölcsészeti facultás a költségvetés szerint
két új tanszékot nyerne: a classica philologia szá-
mára egy rendeset és a műtörténelem számára
egy rendkívülit. A harmadik rendes philologiai
tanszék fölláttatása viszonyaink között, midőn t. i.
a bölcsészetre csak egy, a világtörténelemre szin-
tén csak egy, az ásvány- és földtanra ismét csak
egy tanszékünk van stb. első pilanatra csak alig lát-
szik indokoltnak, mindazonáltal a legüdvösebb
egyetemi reform, mely kitűnő tanerők alkalmazása
által jut érvényre, már pedig azt minden elfogulat-
lan szemlélő tudja, hogy a philologiai szakban ki-
tűnő tanerőkre a mostaniak mellett is nagy szüksé-
günk van.

Az egyetemi költségvetésben a többletlet je-
lentékenyen szaporítja a tanárképezde paedagogiai
szakosztályának végleges szervezése. A közép-ta-
nodai tanárok kiképzésében a gyakorló iskolának
elsőrangú szerep jut osztályrészül, ezért szervezte-
tett már a f. évben is ideiglenesen egy ily ga-
yorló iskola, melyben azonban már egyelőre alkal-
mazásban álló közép-tanodai tanárok kezelik a mód-
szert, az 1873-ki költségvetés szerint 4 rendes ta-
nári állomás volna szervezendő 1800 ft. fizetés- és
350 ft. lakpénzzel.

Ez a javaslatba hozott tanerő-szaporítás a
pesti egyetemen. A műegyetem, mely a magyar mi-
niszterium működése óta teljesen átalakított, és
régi szervezetéből a korszerűt szakosztályi szerve-
zetbe ment át, minden évben gyarapodott új ta-
nerőkkel. Az 1873-ik évi költségvetésben csak egy
tanszék lett előirányozva, de ennek fölláttatása el-
maradhatlan. Ez az ugynevezett „újabb mértan” tan-
széke.

A matematikai tudományoknak alig van egy
ága, mely rövid idei fejlődés alatt annyi vívmányt
volna képes felmutatni, mint az újabb mértan. Mint
a tudomány egy külön ága már maga is roppant
mérven fejlődött, azonban nélkülözhetlenségének
oka abban áll, hogy a technikai tudományok leg-

mény megmutatta, mennyire életképes, felkarolás-
ra méltó és nagy horderejű az eszme.

A német szerint: „Gegenseitiges Ken-
nenlernen führt zu gegenseitigen A-
nerkennen!”

E mondat ha valahol, itt — a kiállítások-
nál találja érvényesülését. A mit hirdapjainkban
leírni, még roppant kiágazott közlekedési eszkö-
zeink mellett is a világ egyes részeibe szétküldeni
(minden egyesnek!) óriási hatalommal sem vol-
nánk képesek, azt az időközönként létesített világ-
tárlatok lehetségessé teszik.

Összecsoportosul itt az ipar és művészet, a
népnevelés és tudomány minden néven nevezhető
ága; szóval mindaz, mi az emberiség culturali fej-
lődéséről és szellemi ügy mint természeti haladásá-
ról biztos, hű képet adhat. A nemzetek, világ-
szek képességei és tehetségeinek eredményei itt
mértelgetetnek; az itész itt nyer biztos alapot,
ítéletet mondandó a kor képessége és haladásának
fokáról!

Itt a tudós a művésszel, a kézműves az ipa-
rossal találkozik, eszmét cserél, egymás műveiből
tanul, mire a kereskedő mindazt feltalálja, mi szak-
májába vág, mire szüksége van, mivel üzletet foly-
tathat. Itt nyer újabb és újabb anyagot mindenki;
még az a szegény napszámos is, kinek minden tu-
dománya testi erejében és a lapátban van, melylyel
véres verejtéke mellett mindennapi kenyérét keresi!

Ezért üdvözlöljük mi örömmel a bécsi 1873-
ki világtárlatot is, mely a magyar osztrák birodal-
om cultur fejlődésére is kiszámíthatlan jó hatással
lesz, kell hogy legyen, s Magyarországon is nem
egy iparágat lesz hivatva tökélyre emelni, vagy
csirájából kifejleszteni. **Csikváry Jákó.**

fontosabbikainak egyike, az ábrázoló mértan (geo-
metrie descriptive) az újabb mértan befolyása alatt
egészen új irányban indult fejlődésnek és mai nap
már meg sem érthető az utóbbi ismeret nélkül;
azért állítattott föl a külföldi műegyetemek mind-
egyikén egy-egy külön tanszék az újabb mértan
számára, a midőn ott ugys rendesen 3—4
tanár adja elő már eddig is a matematikai
tudományokat. Az egyetlen magyar műegyetemen
eddig két tanár van alkalmazva a menyiség-tan szá-
mára, kik amugy is tul vannak terhelve leczke-órák
által, igen méltányos tehát, hogy egy 3-dik mennyi-
ség-tani tanszék állíttassék fel az újabb mértan szá-
mára.

E tisztán személyes költségek szaporodása
mellett a költségvetésben számos dologi kiadás
szaporodását szemléljük, melyek az elméleti és
gyakorlati oktatásnál a mai kor igényeire képest
folyvást gyarapodnak. A laicus ez évről évre fel-
szaporodó költségeket talán fölöslegesen fogja
tartani, azonban a tanügygyel foglalkozó tudja,
hogy mind eme költségek bőven meghozzák a ka-
matot, különösen pedig a főtanodák emelésére fel-
használt összegek hajlják a legközvetlenebb hasznót
közművelődésünk általános emelkedésében.

Thiers beszéde

a francia nemzetgyűlés nov. 29-ki ülésében.

„Uraim, mindenkinek felvilágosítása végett
fogok most itt beszélni, de különösen egy állítóla-
gos kétértelműség elenyésztése végett. Higyjék el
nekem önök, nem ezen szegény hatalmat akarom
itt védelmezni, hanem felelősségemet akarom be-
váltani. Nem igénylem magamnak azt, mintha szük-
séges ember lennék; egész igényem csupán arra
szorítkozik, hogy néha hasznos ember voltam. De
az egyetlen dolog, a mit kívánok, abban áll, hogy
felelősségemet teljesítsem. Midőn önök néhány hét
előtt ide vissza tértek, általánosan helyzetünk bi-
zonytalanságának érzete, s annak szüksége örvé-
nyesíté magát, hogy ne e, vagy ama kormányforma
hirdetessék ki, hanem hogy a kormány láttassék el
a sikeres működésre szükséges hatalommal. Az
üzenet nem kerülhető ki e tárgyat. Mindazonáltal
szavaink nagy mozgalmat idéztek elő, s egy bizott-
mány, mely megbízásán tulment, az üzenetre for-
maszerű felirattal válaszolt, s mit mond ezen válasz?
Mig mi a nagy politikai kérdések bírálatát ajánlot-
tuk, egy személyes kérdés álltunk fel előttük; e
szerint most csupán az én személyemről, s az ezen
szószéken való igen gyakorimegjelenésemről lenne
szó. Azt vetik szememre, hogy én néha ezen ház egy
másik oldalának tetszését is megnyerem; hosszas
rajzát adják a nyugtalanságok ugynevezett hadse-
regének. Bizonyosan létezik egy ily hadsereg, s az
elégge rettentő; de azért még sem kell Francia-
országot úgy tüntetni fel, mintha az naponként áta-
lánosan felforgatás által lenne fenyegetve. Ama
forradalmi hadsereg minden országban fennáll, s
talán mondhatnók, Franciaországnak ez idő sze-
rint legkevésbé kell attól félnie, mivel csak leg-
újabbban győzte le azt ujjal. De nem is kell tul-
becsülni ezen hadsereg erejét. Mi itt nem valamely
keleti rabszolgatartó államban élünk. A népnek ná-
lunk vannak jogai s az ismeri is azokat, fájdalom,
jobban mint köteleességeit. Anak gonosz vágyai
gyakran veszélyes tanok által felergetetnek; el-
hallgatják előtte, hogy csupán szorgalom által s idő
multával juthat el azon élvezetekhez; melyek irig-

A játékok Chinában.

Általános az hiszik, hogy a chinai törvény
szerint minden játék büntény, s hogy a chinai ha-
tóságok a játékosok ellen rendkívüli szigorral jár-
nak, annyira, hogy azokat kegyetlen büntetésekkel
sújtják, s házaikat földig lerontják. — Semmi sem
ellenkezik inkább a valósággal. Nem létezik a vi-
lágban oly kormány, mely több hasznót huzna a já-
tékegyedélyekből, mint a chinai kormány.

A Wai-Sing név alatt ismeretes nagy sorsjá-
ték hihetőleg a legóriásibb ilyenü nyeréskedés, a
mely csak létezik, s ez kormányi intézmény. E sors-
játék Cantonban évenként 70—90.000 dollárt jö-
vedelmez, s abban a chinai társadalom legmaga-
sabb osztályai folyvást játszanak. Midőn ismerjük
ama különböző alakokat, melyeket Chinában a já-
ték vesz fel, meglep bennünket azok gyermekies
egyszerűsége; s kísértetbe jövőnk, hogy ezen né-
pet, melyet annyira finom és ravasznak tartanak, a
világban lévő legkevésbé értelmes népek egyikének
tekintsük. Azonban, midőn télen China déli részé-
nek valamelyik városába érkezünk meg, az utcá-
kon lépten-nyomon oly piszkos, félmeztelen egyé-
nek csoportjait látjuk, kik a földre guggolnak le, s fe-
szültséggel kizérik magok közül egyik egyénnek ösz-
szes mozdulatait, ki egyik kezében egy kést, s a
másikban egy narancsot tart, melyet csak épen
most vett meg egy házaltól. Ő felvágja a narancsot,
gondosan megszámlálván az abban foglalt magva-
kat; e magvak számára alapítják a többiek foga-
dáikat. Ezen játékot „Mai-kom-pin”-nak hívják.
Ha a játékos egyike arra fogad, hogy a gyümölcs
például 23 magvat foglal magában, s ha eltalálta,
ugy az, ki a narancsot felvágja, 3 pénzdarabbal
tartozik neki. Szóval mindazok, kik pontosan kíta-
lálták a számot, háromszorosan nyerik meg a be-

ségét idézik elő. Én a legveszélyesebb időkbén
nyíltan előadám ezt neki; azt mondtam neki, hogy
a munkát felfüggesztheti ugyan, de ezzel csak az
országot s önmagát teszi tönkre. Hozzá tévém,
hogy nem lehet megengedni ily összeütközéseknek
a nyílt utcán való erőszakos elintézését. Három
hónap előtt gyakorlatilag igazolám ezen nyilatko-
zatot, s a strikeok tüstént véget értek. 40 év óta
védelmezem én ily módon szóval és tettel a fran-
czia társadalmat. Az is igaz, hogy egy bizonyos
pártnál nem hisznek többé istenben, s ez bennem
mély fájdalmat gerjeszt, mivel egy ily hitetlenség
megalázás a lelkekre, s azon országra nézve, mely-
ben az felmerül. Igen, vannak olyanok, kik azt kép-
zelik, hogy a természet tanulmányozása megczáfolja
az isten eszméjét. Én ellenben minél inkább vizs-
gálom a természetet, annál világosabban látom, hogy
az minden dolgoknak egy legmagasabb teremőjére
mutat. A természetnek csupán helytelen vizsgálata
vezethet atheismusra. Az isten minden tévedést
megenged az embernek; de ezen tévedések el-
enyésznek s a modern, különösen keresztén társa-
dalom soha sem fogja magát megadni ezen elve-
tendő tanoknak. Én részemről még többet is mond-
hatok. Én néhány év előtt politikai barátjaimtól kü-
lön válva ellenzettem egy oly politikát, mely a szent
szék elnyomására, s e szerint minden katolikus
lelkismeret elnyomására vezetett. Egy oly egyházi
község tagjainak elnyomására, melynek székhelye
Rómában van. Egy ily mult után valóban nem volt
rám nézve szükséges igazolnom magamat azon vád
ellen, mintha ama tanokkal legcsekélyebb közöm is
lenne. De miért részesítenek engem mégis tetszésben
a szélső baloldalon is? Ezt meg akarom önöknek
mondani, s ezzel elenyésztetni az eljárásom, ál-
lítólag nyugvó kétértelműséget. Bordeauxban reám
ruházták önök a legfőbb hatalmat egy oly perc-
ben, midőn én azt nem utasíthattam vissza. Akkor
még 600.000 porosz állott honunkban; senki sem
tevé fel azon kérdést, hogy vajjon köztársaság le-
gyen-e vagy monarchia. A köztársaságot találtuk
s vettük át, mint az események által előállított kor-
mányformát. Én magam a francia köztársaság vég-
rehajtó hatalma fejének címét nyertem. Vajjon meg-
felelt-e ezen cím személyes multamnak? Nem.

Ha én az államot ugyszólva egészen újból
alakíthattam volna, úgy bizonyosan Angliát, nem
pedig Amerikát vettem volna magamnak mintául;
de beláttam, hogy a belbékét még csupán a köz-
társasággal tehetett fenntartani. Ki merészelte volna
önök közül Bordeauxban még csak ki is mondani a
monarchia szót? Mindenkinek személyes meggyő-
ződése fenntartott, de én mindjárt kimondám, hogy
ha mi jól kormányozunk, ez kikerülhetlenül a köz-
társaságnak fog hasznára válni. Ezért talán rozsol
kellett volna kormányoznunk. (Derűtség a balol-
dalon.) Én részemről megígértem, hogy nem vala-
mely párt szellemében, hanem csupán a közös s
köznyugalom érdekében fogok kormányozni. Ezen
politikát tartom én jó politikának s azt ellenébe he-
lyezem egy harczó kormány politikájának. Az ab-
ban áll, hogy midig azon térre helyezük magunkat,
melyen minden önzetlen vélemény kezét nyújthat
egymásnak. Bordeauxban ez a köztársaság terve
volt; az egész dél fegyvert fogott volna ellenünk,
ha eszünkbe jutott volna egy monarchiát állítani
helyre. Ezen politika megengedé nekünk, hogy egy,
az idegenek bízalmatlan szemei előtt fátáradalmasan
megalkotott 140.000 főnyi sereggel, 5 hét alatt a
párisi felkelést legyőzhettük, hol egy félrevezetett
lakosságnak 3 ezer ágyu s 4.000.000 puska állott

tételt, s azok, kik csalatkoztak, azt egyszerűen
fizetik.

Különösen korán reggel láthatni a játékokat
az utcákon. A chinai, ki oly rest s oly indolens,
midőn nincs munkában, majdnem mindig úgy kel
fel, hogy nem tudja, miből fog megélni ama napon;
az első dolga, a mit tesz, megkísérteni a szeren-
csét; s csak akkor kezd napi munkájához, midőn
már semmi reménye sem marad arra, hogy dolog
nélkül megszerezheti élelmét. Este már más osztá-
lya van a játékosoknak; a munkás, ki fizetését ki-
kapta, siet az eljátszani pajtásaival. A chinai kár-
tyák csontból vannak, s a játszma 32 kártyából
áll; vannak más kártyák papírból, 36 vagy 108
kártyával. Mindegyik kártya általánosan egy hüvelyk-
nyi szélességű és négy hüvelyknyi hosszúságú. A
szögletek kereknek. A chinaikkedvencz játéka,
melyet ők legszenvedélyesebben kedvelnek: Fan-
tam. Azon házak, vagyis inkább barlangok, melyek-
ben ezen játék üzetik, legkevésbé sem hasonlít-
nak Németország fényes fürdőtermeihez; egyedül
a chinaiak juthatnak be oda, s az azokba be-
mentel mindn európainak szigoruan tiltva van.

A játéktér mindig az első emeleten van, és
nincs abban más butor, mint egy négy lábnyi ma-
gasságú deszka íróasztal forma. Ezen íróasztal mö-
gött ülnek a croupierek. Egy gyékény van kiter-
jesztve az asztalon, mely körül összeszorulva ülnek
több rongyos öltözötű s visszataszító szennyeségű
egyének. A gyékényen nagymennyiségű fénylő rész-
pénz van kirakva. A croupier abból néhány marok-
nyit kivesz, melyet rakásokban az asztal közepére
helyez. Erre egy hosszú bot segítségével azokat 4
darabból álló kis csomagokra osztja fel. Ezen mű-
velet végével marad még egy, két vagy három
pénzdarab, vagy pedig egyáltalán semmi se marad;
ha egy darab marad, úgy azok, kik arra fogadtak,

rendelkezésére. Akkor minden nagy várásból bizalmi férfiak jöttek hozzánk, és ezt mondták: „Mi utáljuk a communit; de jelentse ki ön nekünk nyíltan, vajjon a monarchia vagy a köztársaság mellett dolgozik-e ön?” Én ezt válaszolám: „Rágalmazza a nemzetgyűlést; annak körében ugyan vannak a monarchiának szenvedélyes pártívei, de egyetlen összehívó sincs; szavamat adom rá önöknek, hogy én a köztársaságot fenn fogom tartani.” Ezt felelték nekem: „Mi hiszünk önnek és nem fogjuk a városokat felláztatni.”

Ez volt megmentőnk, mivel ezt most ki-mondhatom, most midőn bírnak egy oly pompás hadsereggel, mely csupán a törvénynek tulajdona. Ha nekünk akkor csak 30,000 embert kellett volna is a párisi seregből külön szakasztanunk, úgy nem tudtuk volna legyőzni a communit. Igen, én akkor szavamat adtam; ez adott szó önöknek talán nem kötelezi, de engem kötelez. (Zajos tetszés a baloldalon.) Én, az alkotmányos monarchia régi tisztelője, megígértem, hogy a köztársaságot fentartandó, s később leszek vissza lépni, mint szavamat megszegnem. Ám vessenek el engemet a pártok, mint egy oly eszközt, mely célját betöltötte, s én ezért nem fogok panaszt emelni. Ha tudnák önök, hogy mily nehezemre esik nekem naponként 18 órát dolgozni, el fognák nekem hinni, hogy nem ragaszkodom a kormányzáshoz. Ha önök azt hiszik, hogy a három monarchia egyikét megalapítják, s annak a másik kettő pártíveit alávetik, úgy vegyék át önök a kormányt; én egész lelkemből óhajtom, hogy ne álljak többé önök élén. Én oly monarchista vagyok, ki a köztársaságot fennállani hagyja, mivel semmi más sem látszik előtte lehetségesnek, s ezért részesítenek engem tetszésben a szélső baloldalon. (Zajos tetszés a baloldalon.) Nem, mintha én osztoznám ezen párt nézeteiben; adó, hadseregi, politikai és társadalmi kérdésekben, sőt még a köztársaság szervezésére vonatkozólag is nézeteink messze eltérnek egymástól; de a párt mégis tetszésben részesít engem, mivel kijelentem és ismétlem, hogy Franciaországban semmi más sem lehetséges, mint a conservatív köztársaság. (Tetszés a baloldalon.)

Ezzel minden kétértelműség el van hártva. Mivel a köztársaságot nem kerülhetjük ki, igyekezzünk azt conservatívivá alakítani. Egy harczoló politikának én nem hódolok. Ha a köznyugalom megháborítatik, én is a hatalomnak leghatározottabb alkalmazását kívánom; de mihielyt a külső rend helyre van állítva, az erélynek mérséklettséggel kell párosulnia, valódi lecsillapítás előidézése végett. Ama harczoló kormány ugyanaz, mely már több monarchiát juttatott tönkre.

Vajjon hiányzott-e nálam a részrehajlatlanság? Legkifülből nemeseink töltik be a nagy diplomai állomásokat (Egy hang! „Igy pl. Picard.”) (Általános derűltetés). Minden táborokat, ki kardját nekem felajánlá, szívesen fogadtam, a nélkül, hogy párt-véleményét kérdeztem volna; a magas közigazgatási állásokat a legtiszteltemertőbb s leghivatottabb férfakkal töltém be. De ezt mondták: „A választások rosszul ütnek ki!” Ez kényes kérdés. Én magam is fájlalom egyes választások eredményét. Én nem alkotám az általános szavazatjogot; én azt annak idejében megszorítani igyekeztem s fogságban voltam akkor, midőn az egész terjedelmében helyreállított. Néha azt is mondták, hogy az ország nem republikánus. De a szám-szerinti többség mindenestre az, s a legutóbbi választások figyelmes észleléséből kiderül, hogy

hogy semmi sem fog maradni, vagy hogy két vagy három darab fog maradni, az általok feltettösszegnek 3-szorosát veszítették el; azok pedig, kik arra fodadtak, hogy egy pénzdarab fog maradni, annak 3-szoros összegét nyerik meg. A játék reggeltől esti 11 óráig tart.

Hong-Kongban a játékok bérleti a kormánynak 216 ezer dollárnyi évi díj fizetnek.

A gazdag osztályoknál szintén nagyon szeretik a játékokat, azonban csak ritkán játszanak nyilvánosan. Vannak bizonyos ismeretes házak, hova azért mennek, hogy titokban játsszák az úgynevezett végnélküli Fantam-t. 10 személy azon lekötélvezéssel fog a játékhoz, hogy csak akkor szüntetendi meg a játszmat, mikor ezt mindnyájan akarják; s a játszma csak akkor szűnik meg, midőn a bankot egészen elnyerték, vagy midőn a játsszók egyike a többiek meglegedésére tönkre tétetett.

E játékon kívül vannak Chinába sorsjátékok is, melyeket a gazdagok s szegények nagyon kedvelnek, s vannak mindennemű ily sorsjátékok, részint köz, részint magán sorsjátékok. Az előbbieket közt legfontosabbak egyike a mákony bérletek, mely azon egyedárusággal bír, hogy a készített mákonyt Hong-Kongban és a külföldön eladhas-sa. Ez jelentékeny kereskedés, s a város mindegyik negyedében a társulatnak joga van boltokat nyitni kiesinybeni árulás végett, s mindezen boltok ugyan-ekkor sorsjátékok is.

Egy külön irodát állítottak fel, melyet Pak-kop-pin-nek neveznek. Pak-kop fehér galambot, és pin jegyet jelent, mivel hajdan egy posta-galamb által tudaták az egész Chinában a sorsjátéki húzás eredményét.

A játék ebben áll: egy hosszú papirszeletre van kinyomatva 80, a hajdani chinai alfá-bethez

azon jelöltek, kik a most kifejtett mérsékelt programot vallják, legtöbb kilátással bírnak a győzelemre. Ha ez önöknek nem tetszik, úgy ám esz-közöljék önök a választásokat harczoló kormá-nyokkal.

Azt mondják nekem, hogy az üzenet meg-köti a jövőt; de ha egyszer önök nem gátolhatják meg a köztársaságot, vajjon nem jobb-e, ha önök maguk is megkedvezet nyújtanak a conservatív köz-társaság megállapítására? Továbbá azt mondják: Akkor fel kell magunkat oszlatnunk. Épen nem. Egyedül a fél katonai törvény végett egy évre volt önöknek szükségök, s talán még épen ily hosszú idő leend szükséges ezen fontos reform keresztül-vitelére. Továbbá azt vetik szememre, hogy nagyon sokszor megjelenek e szószerken; de vajjon egy felelős főnökkel köztársaságban érvényesíthetnek-e önök oly elveket, melyek egy örökös monarchiá-ban helyükön vannak? A mi rendszerünk ez: egy oly főnök, ki politikáját a kamra előtt védelmezi, s visszavonul, ha ez utóbbit nem győzheti meg, s oly ministerek, kik a kamra első kárhoztatása folytán visszavonulnának. — Azt mondják, hogy én saját személyemet viszem a harczba, s ezzel önök sza-badságát csorbitom. De nekem úgy látszik, hogy önök teljesen függetlenek, s ennek naponként bizo-nyítványait is adják. (Derűltetés.)

Egyetlen válságot sem hártottam volna el az-al, ha nem jelentem volna meg itt. Mit tehetek én egyebet, ha csupán egy kamra áll velem szemben, mint azt hogy magam védelmezzem ügyemet? Én nem vagyok államcsiny embere, de még ha az len-nék is, a hadsereg, ha én vétkez tettet kívánnék tőle, csak megvetéssel bánnék velem. (Zajos tetszés.)

Tagadják-e önök azt, hogy egy kamra elso-dortatni hagyhatja magát? Szükség, hogy én annak ellentmondhassak; s mindaddig, míg nem bírok „veto” joggal, talán még csak előterjesztéseket se lenne szabad önöknek tennem? Midőn önökengem kineveztek, bizonyosan nem csupán egy rabszolgát vagy ügynököt akartak bennem birni, hanem tehet-ségeimre is helyeztek némi értéket, s ha én néha ellenszegülök önöknek, ez csupán az ország érde-kében történik.

Én nem kívánom, hogy önök egy teljes al-kotmányt dolgozzanak ki: hanem csak azt kívánom hogy ne vessenek fel egy oly külön kérdést, mely mögött bizalmatlansági szavazat rejlik. Ha nem bírom önök bizalmát, úgy inkább mondják azt ki nyíltan. Önök engem a legboldogabb emberré ten-nének, ha visszaadnának a magánéletnek s ama nemes tanulmányoknak, melyeket oly nehéz szív-vel hagytam oda. De bármiként hangozzék is önök elhatározása, arra isten és ember előtt esküszöm, hogy ezen két éven keresztül honomnak határtalan oda-adással szolgáltam. (Zajos tetszés.)

Miután még Ernoul és Brun Luczian a bizott-mány javaslata mellett szölkak, a kormány hatá-rozati javaslata 372 szavazattal 335 ellen elfogad-tott.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, dec. 6-án.

Királyi kéziratok: Kedves gr. Lónyay Magyar miniszteriumomnak általam folyó hó 1-én elfogadott hivatali lemondása folytán önt magyar

tartozó jegy; mindegyik játszó azokból egy bizo-nyos számát választ, melyet felírnak a neki átszol-gáltatott jegyre.

A sors húzás általában naponként kétszer tör-ténik a központi irodában, mely egy zaeszkóban küldi el a nyerő jegyeket mindegyik segédiróda-hoz, hol a szerencsés nyerők kikapják pénzüket.

Van még egy másnemű sorsjáték is; egy hong-kongi lisp okép fejt ki annak gépezetét: Egy vörös papírlapra egy emberi alak van kinyomatva, s ezen alak különböző részeire 36 állat vagy ne-vezetes hajdani személy neve van kiírva. Ezen nevek 36 papírdarabra vannak felírva, a sorsjáték igazgatója kiválaszt egy papírdarabot, s azt egy vagy két órával előre egy zsákba teszi, midőn valamely müködvelő jelentkezik, valami mese for-mát mondanak előtte igen homályos és tekervé-nyes kifejezésekben, melyek némi fogalmat lát-szanak neki adhatni a zsákban lévő névről; s ha ő azt történetesen kitalálja, 36-szorosan nyeri meg betétét, mely, ha az igazgató ebbe beleegyezik, igen magas is lehet.

Végre a chinai társadalom magas osztályaiban leginkább divatozó játék a nagy állami sorsjáték, melyet „War Sing”-nek neveznek. Egy hong-kon-gi lapban annak következő leírása található; Husz nevet választanak ki azon jelöltek névsorából, kik Pekingben az irodalmi vizsgálatokra jelentkeznek s ezen névsort megküldik a sorsjátéki irodába, a hol azt bejegyzik; erről az illetőnek vévenyt adnak, mely annak számára sorsjátéki jegyül szolgál, s melyért az tetszése szerint egy fél — 10 dollárt fizet. — Mindenkinek nyereménye arányban fog állani betételéhez. Az 1 dolláros jegy 600 dollárt is nyerhet, ha a 20 jelölt fölvetetik.

miniszterelnöki állásától s a honvédelmi miniszte-rium vezetésétől ezennel felmentem. Szívesen fe-jezem ki önmek ez alkalommal is teljes elismeré-semet s változatlan kegyelmem biztosítását, melyet mindenkori hű s kiváló szolgálatait, valamint fen-említett állásában is tanusított odaadása s ernye-detlen buzgalma által méltán kiérdemelt. Kelt Bu-dán, 1872 évi december hó 4-én. Ferencz József s. k. II. Kedves miniszterem Szláv! Önt ezennel magyar miniszterelnökké kinevezem s az egyes miniszteri állomások betöltése iránti ja-vaslatait elvárom. Kelt Budán, 1872 évi deczem-ber hó 4-én. Ferencz József s. k. Gróf Lónyay Menyhért s. k.

— **A király atyja,** Ferencz Károly fleg. a késő őszi időnyit Salzburgban szokta töltetni, hol minden ember ismeri. Ilyenkor egy magában hosszú sétákat tesz, az üdvözléseket szívesen fogadja, sőt nem egyszer történik, hogy azokat, kikkel már több ízben találkozott, mintegy ismerőseit üdvözlő elő-ször. A szegények mindenkör bizalommal fordul-nak hozzá, s örömet segít a szűkölködőkön. Né-hány nap előtt egy szegény munkás kért tőle se-gélyt, nyári kabátban dideregve. A fleg. öt forintos bankjegyet adott neki, s fölcsólitá, hogy másnap abban az órában várakozzék rája. A munkás a ki-tűzött időben pontosan megjelent, s néhány perc mulva a fleg. is ott volt egy hordár kíséretében, ki meleg téli kabátot vitt a szegény ember számára. Ferencz Károly főherczeg ádatá ajándékát, s becsü-letes életre, szorgalomra buzdítá a munkást. „Az öt forintot, a mit adtam, — mondá — megtartha-tod, hanem a korcsmába ne vidd!” „Ki volt ez az ur?” kérde a hodár a szerencsés napszámot. „Hát nem ismered?” — szölk az — a császár atyja volt, a jó Ferencz Károly fleg.”

— **Az egyetemi ifjúságnak** vasárnap decemb. 8-án d. e. 9 órakor a jogi facultás II. ter-mében megtartandó második közgyűlésére, melynek tárgyai: 1.) a kiküldött bizottság által megalkotott alapszabályok előterjesztése; és 2.) egy egyetemi-ifjúsági tánczvizgalom, melynek tiszta jövedelme az alakítandó egyetemi ifjs. kör segélyzésére fordítatnék, — az összes egyetemi ifjúságot értesítőleg felhívja Kolozsvárrt, dec. 5-én, 1872.

— **Az egyetemi polgárok** mint a bi-zottság felhívása mutatja, vasárnap közgyűlést tar-tanak, melyen az alkotott alapszabályok terjesztet-nek elő és egyszersmind a farsangon adandó táncz-vizgalom felett is határoznak.

— **A kolozsvári m. kir.** egyetemen Berde Aron rector ő nga a „Bankrendszerről” és Dr. Ajtai Sándor az általános kör- és gyógytan-ból csütörtökön tartották első előadásait. — A „Bankrendszerről” vonatkozólag megjegyezzük, hogy belőle hetenkint csak egy óra tartatik és pe-dig csütörtökön d. u. 4-től 5-ig.

— **Dr. Kanitz Ágoston,** a „növény-boncz-, fejlődés és élettantól” előadásait decz. 9-én kezdi meg d. e. 12 óratól d. u. 1-ig a phi-siologiai tanteremben.

— **Színházunk tegnap** egész a zsufol-lásig megtelt s ez ismét fényes bizonyítéka annak, hogy a kolozsvári közönség mindig örömet áldozza filléreit a közszélokra. Tűzoltóink diszruhába sűrűtök forogtak mindenfelé, ügyelve a rendre és közönség kényel mére. Minorich Károly főparancs-nok és b. Bánffy Kálmán alparancsnok szintén jelen voltak az előadáson.

— **Pesten** a halandóság a járvány daczára sem nagyobb mint máskor.

— **Buda-Pesten** a múlt évben 90 tűz-eset fordult elő; a kár 106,157 frt, biztosítva 122,255 frt volt.

— **A bécsi lapok** nagyobb része kedve-zőleg szól Szláv miniszterelnökségéről.

— **A múlt évben** tíz millió trafikszivarral s 18 ezer mázsa dohánynyal több fogyott el, mint 1870-ben.

— **A zolyomi várat,** e nevezetes mű-emléket, hir szerint a kormány el akarja adni.

— **Egy pécsi szállóban** új fűrtök kez-denek érni, mi emberemlékezet óta nem történt.

— **A „szegény ifju története”** gaz-dagon kamatozott tűzoltóknak tegnap a színház-ban, 500 frt volt a tiszta jövedelem.

— **Kolozsvár város utóbbi kép-viseleti gyűlésén** felolvastott a honv. mi-niszter két átirata. Az első egy új kórház fel-építését, és a meglevőnek megnagyobbítását tár-gyalja, s ellátás végett az id. polgármester, Hintz György és Jakab Elek képviselőknak adatik át. A második a katonai kórodákról szól s egyszersmind tudatja a várossal, hogy a kórház bérletében 10,600 frtot utalványozott a kolozsvári adóhivatalnál. A föld.m. miniszter tudatja a vá-rossal, hogy három gyakorló állatorvossal rend-el-kezik, de minthogy gyak. állatorvos itt van, az átirat csak tudomásul vétetik. Ezután szönyeg-re került Helfy s társai kérvénye, melyben a város tulajdonába levő malmok évi 7,000 forint haszon-bérének alábbszállítását kérik, azonban elutasítat-tak, hasonlóké az ez ügyben később benyújtott pótkérvény is. Felolvastott Szabó K., Haller és Stein J. jelentése, melyben tudatják, hogy Cerny könyvkötő Jakab Elek „Kolozsvár város tör-

ténete” című munkájának királyné ő felsége szá-mára küldendő példánya díszkötése 120 frtba ke-rül, a gr. Péchy Manó és Simón Elek számára ké-szítendő tiszteletpéldány pedig 25—25 frtba. Élénk vitára adott alkalmat a borregale értékesítése ügyében kiküldött bizottság javaslata, mely az ille-tékek felhajtása haszonbérbe adását ajánlja. Filep István ellene szölk a javaslataknak, míg Simón Elek pártolta. Hosszas vitátás után szavazásra kerül-vén a dolog, a bizottság javaslata elvetetett.

— **Bartha Lajos és Benedek Lajos,** mini vállalkozók szétküldötték városunkban felhi-vásukat, a bécsi világjárlat látogatása végett 1873 junius havában rendezendő kejutásbani részvétel-re. Városunk azon polgárai, kik a bécsi világjárli-tásra felmenni szándékoznak, annyival inkább mel-tányolhatják-e vállalatot, mert az kényelem mellett a költség megtakarítását is ezélozza. A fel- és visza-szállításért, az elszállásolásért, teljes ellátásért, a császári palota és más nevezetességek meglátoga-tásáért, valamint a bérkocsik használásáért, csupa-n 85. o. ért. frtot fizet minden-e vállalathoz csatla-kozó. Mint látjuk, e díj potomság ahoz képest, mit magán utazás alkalmával hasonló esetben költeni vagyunk kénytelenek; továbbá ha meggondoljuk, hogy a 10 frt. bántapénz letévése után, a vállal-kozók a hátralevő 75 frtra nézve, jan. 1-től kezdve egész máj. 1-ig havonkénti 15 frtos részletfizetést hirdetnek, csak polgártársaink érdekében cselek-szünk, ha e vállalatot a legmelegebben ajánljuk.

— **A magyar kapu** már csak nem egé-szen lerontatott. Csak egy nagy kőhalmaz jelzi egyik régi történeti emlékünkt helyét.

— **Az orosz hadseregben** ez év ele-jén 1916 tiszttel kevesebb volt, mint a létszám kívánta, s hogy e bajon segítsenek, az elégtelen tisztoskolákat szaporítani fogják.

— **A tűzértség ünnepélye.** E hó 4-én szent Borbála, mint a tűzértség védszentjének év-napján nagy ünnepélyt fognak tartani alfővárosi tü-zérek. Az új épületben az isteni tiszteletet a tábori püspök fogja végezni, az egész tűzértség pedig tel-jes díszben jelen meg. Ezután nagy gyakorlat tar-tatik.

— **A berlini tanács** 20,000 frankot szavazott meg a bécsi világjárliállításra utazó munká-soknak, mely összegnek igénybe vételére már 180-on jelentkeztek.

— **Október hó** folytán összesen 240 vitorlás- és 18 gőzhajó veszett el a különböző tengereken.

— **Hogy minő roppant sebesség-gel** épült fel Chicago a nagy égés után, szolgáljon adatul az, hogy az elhamvadt opera színház helyén 36 nap mulva teljesen készen állott az „Akademy of Music”; ugyanennyi idő alatt épült fel a Gard-ner-színház, mely 1500 nézőt fogadhat magába.

— **Rejtélyes esemény.** Nagy-Szeben-ben az Erzsébet-utczában nemrég egy nagyanyjá-nál lakó tanuló újfel zajt hallt az előszobában. Hir-telen felugrik ágyából s a falon függő fegyverét kezébe kapva, az ajtót kinyitja, hogy utána nézzen ki jár künn. Alig lép ki a küszöbre, a tolvaj, — mert annak kellett lennie — kezében levő fegyve-rét az ifjura sűti, de szerencsére nem talál, és egy második golyó is csak karját surolta. Erre a fiatal ember is rálőtt az ismeretlenre, ki megsebezve most futásnak eredt, mint más nap reggel a vérvnyomok mutatták a kerten át, s nyomtalanul eltűnt.

— **Szivarvány.** A „N.-Várad” írja dec. 5-ről. Tegnap délután a nyugoti láthatáron oly gyönyörű szivarvány tűnt fel, melyet az elmúlt nyá-ron soha nem láttunk. A gyönyörű tüneménynek igen sok nézője akadt. December is szivarvány! wie reimt sich das zusammen? Eddig nevelő egün-kön különben kezdenek a felhők borongani, miből némelyek azt jósolják, hogy pár nap alatt le fog talán esni az — első hó, melyet gazdáink oly epedve várnak.

Nemzeti színház.

Csütörtökön decz. 5-én „Egy sze-gény ifju története” színmű 5 felvonásban: írta Feuillet Octáv. Ez előadás a tűzoltók ja-vára történevé, daczára a bérletszünetnek, egyfelől a közhasznú intézményt gyámlító szándék, másfelől a jól választott kedvező színmű zsufolásig meg-töltötték a földszintet, páholyokat és karzatot egy-iránt. Az előadás is gonddal, pontossággal teljesít-tetvén, a sikerültebbek közé sorozható. Kovács Gyula Odion Maxime szerepét a szegény, de ne-mes büszke ifjut helyes felfogással alakította, azon-ban az első felvonás végén, midőn reá szánja ma-gát Vaubergert asszony ebédjét elkölteni, az chsé-ge, melyről panaszkodik, tettel is tanusíthatta vol-na. Mohósággal nyulni az étekhez jellemzőbb lesz-va. Laroque szerepét Mátrai, Margitot Boér Emma szintén művészileg játszták. Elsőnek masz-kírozása kissé tulzot volt, utóbbinak a bocsánatké-rés gunyos része igen, de a megalázódást színlés nem sikerült teljesen. Halmi Bevallan, Szent-györgyi Laubepin, Philipoviczné Laroque asszony szerepében helyükön voltak.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Hirdetmény.

A m. k. nagyméltóságú pénzügyminis-
terium f. é. november hó 20-n 59,517
sz. a. kelt meghagyása folytán, az alólt
m. k. dohánygyári igazgatóság által az
1873-ik évben szükségeltető
1450 d. 7" széles $\frac{3}{4}$ " vastag és 2° hosszú
lágú deszka.

1400 d. 8" " $\frac{3}{4}$ " " 2° hosszú

lágú deszka.

1300 d. 9" " $\frac{3}{4}$ " " 2° "

lágú deszka.

1300 d. 10" " $\frac{3}{4}$ " " 2° "

lágú deszka.

275 d. 13" " 1" " 2° "

lágú deszka.

275 d. 11" " 1 $\frac{1}{2}$ " " 2° "

lágú deszka,

továbbá 190 öl 3 láb hosszú kemény és

150 öl 3 láb hosszú lágú tűzfűzfa szállítására

nézve ezzennel versenytárgyalás iratit ki,

melyhez írásbeli, 50 kros bélyeggel és a

10% biztosíték letételéről szóló pénztári

nyugtával ellátott és lepecsételt ajánlatok

a kolozsvári m. k. dohánygyári igazgató-

ságnál legfeljebb 1872 december hó

17-én, d. e. 11 óráig benyújtandók.

A szállítási és ajánlati feltételek a

gyári irodában a rendes hivatalos órák alatt

megtekinthetők.

Kolozsvárt, 1872 december 2-án.

A m. k. dohánygyári igazgatóságtól.

649 1—8

Az osztrák

Industrial-Bank

(Ezelőtt Fürst Eduárd bank-háza)

Bécs, István tér 1 sz.

a folyó év november 6-tól kezdve

pénztárjegyeket

állít ki

100, 500, 1000, 5000 ft. szelvényekben

5%, 5 $\frac{1}{2}$ %, 6%, 6 $\frac{1}{2}$ % kamat mellett
8 napi, 14 napi, 30 napi, 60 napi fel-
mondással. A forgalomban lévő, fel nem
mondott pénztárjegyek a fennebbi
naptól kezdve a magasabb kamatot
éltetik. A kamatok a felmondáskor előre
felvehető, s a tőkék visszafizetése az
osztrák-magyar birodalom minden or-
szágos fővárosaiban utalványoztat-
hatik.

Az igazgató-tanács.

(633) 4—5

Tisztelettel van szerencsém jelenteni
a n. é. t. cz. közönségnek, hogy folyó é.
december hó 3-tól kezdve, e főtéren
a Dietrich-féle ház alatti helyiségben

szalona- és füstölt hús-
raktárt

nyitok, a melyben nagyban és kicsinyben

vásárolhatni a következő árak mellett; u. m.

Finom kaiserfleisch fontja 48 kr.

Füstöltlen szalonna " 44 kr.

Füstölt " " 46 kr.

Paprikás " " 50 kr.

Füstölt marhanyelv drb. 60 kr.

Füstölt disznó oldal fontja 40 kr.

Főtelen sonka " 44 kr.

Főt " " 60 kr.

Füstölt kolbász " 46 kr.

Szalonnaszir kupája 1 ft. —

" fontja 42 kr.

Disznófűsajt fontja 40 kr.

Vürstli párja 6 kr.

Cervelat darabja 5 kr.

25 fontnál többet tevő vásárlásnál a fen-

nebbi árak után 5% elengedés jár.

Vidéki megrendelések „Postai után-

vét” mellett gyorsan és a legpontosabban

teljesíttetnek.

A f. év december 20-kától

kezdve zsirnak való vastag szalonnával és

hájjal is a legillendőbb ár mellett szolgál.

Kolozsvárt, november hó 1872.

Benigni Samu,

mészáros mester.

A legczélsezerűbb karácsonyi és újévi ajándék

tegadhatalanul egy lotteria papir, a mely a tulajdonosa névze ettől kezdve megkapja, s a mely által neki tele-
mes vereményekre kínálkozik az esély; különösen előnyös sorjegyűek ajándékát a Salzbürg által kibocsátott
sorsjegyek. A melyek az újévi ajándékot 40,000 ft. nyereménnyel, s a melyekkel 4 hu-
zásban 40,000, 15,000, 30,000, 15,000 ft. nyereménnyel jutalmazni fogják.
Alólt váltótörzst kötelezi magát, hogy minden nalla 1873 január 3-ig 30 ft-ért vásárolt Salz-
bürgi sorsjegyet lejt 4 husz után, és pedig 1873 szeptember 1—5-ig teljes vételárban visszavált.
Eredeti salzbürgi sorsjegyek ára, a visszaváltás kötelezettsége nélkül jelenleg darabonként 28 ft.
Hogy e sorsjegyeket mindenki megvásárolhassa, részletes tájékoztatás mellett is csak 1 forint telpénz
(bármely egyszer mindenkorra 19 kr. és 30 fr. árát adnak el),
lehetőség után az eredeti salzbürgi sorsjegy kifog szolgáltatni.
A lefektetés tárlama alatt vásárló egyedül jászlik minden nyereménnyre.
A cs. k. bécsi kereskedelmi bank váltótörzskéje, ezelőtt Sothen J. C. Graben 13.
1—4

Aranyműves

Buday Károly

Kolozsvárt

ajánlja kész arany- és
ezüstmű raktárát
leszállított áron.

(640)

2—6

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárusnál Kolozsvártt megjelent
és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (1.) Ös-, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világosító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta Jakab Elek.

Ára 10 ft.

(327)

E minden tekintetben nagy, epochalis munkát itt hosszasan dicsérgetni és aján-
lani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e
munka kiadásával magának maradó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes
t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmu és
szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb
része az ujjabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első
kötetet, az bizonyára érdeklődéssel fogja lapozgatni és benne bolygódni, s a folytatását
minden áron megszerezi magának.

Székely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága,
szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.

(639)

2—5

Hideg lábak, halál!
Meleg lábak, élet!!!

Egészségi lábpor

a legjobb szer a lábak meleg és száraz állapotban
tartására, valamint a kellemetlen szag eltávolítá-
sára.

Egy csomag ára 1 ft.

Jaques

Pesten, király-utca 20. sz.

Gyorsutazási értesítés

napontai személyszállítás

Szász-Régen—Maros-Vásárhely—Segesvár—Brassó közt.

M.-Vásárhely-Szász-Régen:

(Társkocsi 4 mértföld.)

Indul } Maros-Vásárhelyről
Szász-Régenből
Érkezik } Szász-Régenbe
Maros-Vásárhelyre

délelőtt 8 órakor.
délután 3 órakor.
délbe 12 órakor.
délután 7 órakor.

Ar személyenként 1 ft. 20 kr.

Maros-Vásárhely-Segesvár:

(Társzekér 7 mértföld.)

Indul } Segesvárról
M.-Vásárhelyről
Érkezik } M.-Vásárhelyre
Segesvárra

délelőtt 7 órakor.
délután 1 órakor.
délbe 12 órakor.
délután 6 órakor.

Ar személyenként 3 ft.

Segesvár-Brassó:

(Gyorskocsi 16 mértf.)

Indul } Segesvárról
Brassóból
Érkezik } Segesvárra
Brassóba

délelőtt 8 órakor.
délután 5 órakor.
este 7 órakor.
este 9 órakor.

Ar személyenként 8 ft.

Az igazgatóság.

Megjegyzés. Értesítettik a t. cz. közönség arról is, hogy ezen gyorsutazási intézetnél legutányosabb áron rendelkezők székely-ló fogatók. — Értekezhetni levél által ezen czim alatt: —

A m.-vásárhelyi gyorsutazási intézet hivatala.